

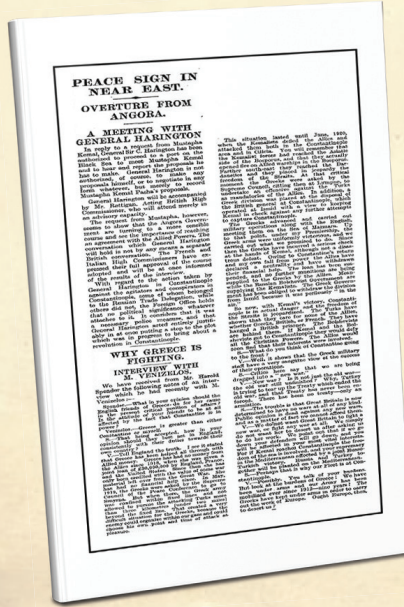
YUNAN BAŞBAKANI VENIZELOS İLE TARİHTEN BİR SÖYLEŞİ

ALİ ŞAHİN

Dr.

Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, İstanbul Üniversitesi

Dr. Ali Şahin lisans öğrenimini İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Antropoloji Bölümü'nde tamamladıktan sonra İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü'nde yüksek lisans derecesi almıştır. Şahin, 2012 yılında aynı bölümden "12 Mart'tan 12 Eylül'e Sol Düşün Akımlarının Türk Devrimi Algılamaları (1971-1980)" konulu çalışmasıyla doktor unvanını almıştır. "Solun Büyük Yol Ayrımı, Kemalizm, Atatürk, Türk Devrimi" adlı yayımlanmış bir kitabı ile, Türkiye'nin yakın tarihi, siyasal düşünce tarihi, yakın dönem fikir akımları üzerine yayımlanmış bilimsel makaleleri olan Şahin'in çalışmaları aynı enstitüde sürmektedir.

E-posta: alisahin@istanbul.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0002-4701-9695>

PEACE SIGN IN NEAR EAST.

OVERTURE FROM ANGORA.

A MEETING WITH GENERAL HARINGTON

In reply to a request from Mustapha Kemal, General Sir C. Harington has been authorized to proceed to a port on the Black Sea to meet Mustapha Kemal and to hear and report the proposals he has to make. General Harington is not authorized, of course, to make any proposals himself, or to negotiate in any form whatever, but merely to record Mustapha Kemal Pasha's proposals.

General Harington will be accompanied by Mr. Rattigan, Acting British High Commissioner, who will attend merely in an advisory capacity.

The request from Mustapha, however, seems to show that the Angora Government are turning to a more sensible course and see the importance of reaching an agreement with the Allied Powers. The conversation which General Harington will hold is not by any means a separate British conversation. The French and Italian High Commissioners have expressed their full approval of the course adopted and will be at once informed of the results of the interview.

With regard to the action taken by General Harington in Constantinople against the agitators and conspirators in Constantinople, some of whom belonged to the Russian Trade Delegation, while others did not, the Foreign Office holds that no political significance whatever attaches to it. It considers that it was a necessary police measure, and that General Harington acted entirely justifiably in at once putting a stop to the plot which was in progress to bring about a revolution in Constantinople.

WHY GREECE IS FIGHTING.

INTERVIEW WITH M. VENIZELOS.

We have received from Mr. Harold Spender the following notes of an interview which he had recently with M. Venizelos:—

Spender.—What in your opinion should the English friends of Greece do for her cause in the present critical position of affairs? Is the attitude of your friends to be at all affected by the fact that Constantine is in power?

Venizelos.—Greece is greater than either Constantine or myself.

S.—That being accepted, how in your opinion should they best act in England, consistently with their duties towards their own country?

V.—Tell England the truth. I see it stated that Greece has been helped all through with Allied money. Greece has had no money from the Allies since 1918, when she was given a joint loan of £30,000,000 by England, France, and the United States. Since then she has only been credited with the value of some war material left over from the Great War. She has had no financial help since. In May, 1918, the Greeks were asked by the Supreme Council of the Peace Conference to go to Smyrna. But when there, the Greek army was confined within fixed lines and not allowed to pursue the attacking Turks more than three kilometres (under two miles) beyond the fixed line. That created a very difficult situation for the Greeks, because the enemy could organize within our gaze and could choose his own point and time of attack at pleasure.

This situation lasted until June, 1920, when the Kemalists defied the Allies and attacked them both in the Constantinople area and in Cilicia. You will remember that the Kemalists had reached the Asiatic side of the Bosphorus, and that they actually opened fire on Allied warships in the Bosphorus. Farther south-east they reached the Dardanelles and they placed in jeopardy the freedom of the Straits. At that critical moment the Greeks were asked by the Supreme Council, sitting then at Lympe, to undertake an offensive against the Turks as mandatories of the Allies. In addition, a Greek division was placed at the disposal of the British general at Constantinople, which operated at Ismid with a view to keeping Kemal in check against any further attempts to capture Constantinople.

The Greeks advanced and carried out military operations along with the English, meeting them on the Sea of Marmara. Up to that point, under my Premiership, the Greek arms were uniformly victorious, and we carried out what we promised to do. Since then the Greeks have incurred a serious check at the hands of Kemal, although not a disastrous defeat. Owing to Constantine's return and my own fall from power the Allies have declared a neutrality and have withdrawn their financial help. The loan has been suspended, and no further munitions are being supplied to the Greeks by the Allies. Meanwhile the Russian Bolshevik Government are supplying the Kemalists. The Greek Government has been obliged to withdraw the division from Ismid because it was perilously "in the air."

So now, with Kemal's victory, Constantinople is in actual danger and the freedom of the Straits is jeopardized. The Turks have shown that they care for none of the Allies, whether Greeks, British, or French. They have hanged a British prisoner. The Bolsheviks are behind them. If Kemal and the Bolsheviks got to Constantinople they would defy all the Christian Powers. The Allies would soon find that their interests were involved.

S.—What do you think of Constantine going to the front?

V.—Well, it shows that the Greek military staff have a very sanguine view of the success of their operations.

S.—Critics here say that we are being dragged into a "new war."

V.—New war? Is it not just the old war—the old war still unfinished? Why, Turkey is trying to tear up the Treaty which ended the old war, and that Treaty has never been enforced. There has been no treaty—only an armistice.

S.—The trouble is that Great Britain is now determined to have no wars at all of any kind. Public opinion is dead against any new wars, and as a matter of fact we cannot afford them.

V.—We do not want Great Britain to fight a new war, or fight any war at all. We simply do not want her to desert us after asking us to do her work. We point out that if we go down your defenders will go down, and you will be affected in your most vital interests. For if Kemal reaches Constantinople the freedom of the sea is involved, and your supremacy in the Mediterranean affected by a joint Russo-Turkish victory. Russia and Turkey together will be planted on the Mediterranean.

S.—Perhaps that is why our Fleet is at Constantinople.

V.—Possibly. You talk of your burdens. But look at the burdens of Greece! We have been under arms and our Army has been mobilized ever since 1912—nine years! The Greeks have kept under arms in order to carry out the work of Europe. Ought Europe, then, to desert us?

The Times (Londra, İngiltere)

8 Temmuz 1921 Cuma, sayfa:10, Sayı: 42767.

YAKIN DOĞU'DA BARIŞ İŞARETİ ANKARA'DAN TEKLİF GENERAL HARRINGTON İLE BİR GÖRÜŞME*

MUSTAFA KEMAL'İN TALEBİNE YANIT olarak General Sir C. Harrington, Mustafa Kemal ile buluşmak ve yapması gereken teklifleri dinleyip rapor etmek için Karadeniz'de bir limana gitmek üzere yetkilendirildi. General Harrington tabii ki kendi başına herhangi bir teklifte bulunmaya veya herhangi bir şekilde müzakere etmeye yetkili değildi, yetkisi sadece Mustafa Kemal Paşa'nın tekliflerini kaydetmeyle sınırlıydı.

General Harrington'a danışman sıfatıyla İngiliz Yüksek Komiser Vekili Bay Rattigan eşlik edecekti.

Bununla birlikte, Mustafa Kemal'in talebi, Ankara Hükümeti'nin daha mantıklı bir yöne döndüğünü ve İtilaf Devletleri ile bir anlaşmaya varmanın önemini anladığını işaret etmekteydi. General Harrington'un düzenleyeceği görüşme hiçbir şekilde ayrı bir İngiliz görüşmesi olmayacaktı. Fransız ve İtalyan Yüksek Komiserleri benimsenen gidişatı onayladıklarını ifade etmişlerdi ve görüşmenin sonuçlarından derhal haberdar edileceklerdi.

Bir kısmı Rus Ticaret Delegasyonu'na bağlı olan İstanbul'daki provokatörlere ve komploculara karşı General Harrington tarafından başlatılan eylemle ilgili Dışişleri Bakanlığı, bunun hiçbir siyasi önemi olmadığını savunuyordu. Buna bir polis önlemi olarak gerek duyulduğunu ve İstanbul'da bir devrime yol açabilecek

komployu hemen durduran General Harrington'un bu hareketinde tamamen haklı bulunduğunu düşünüyordu.

YUNANİSTAN NEDEN SAVAŞIYOR VENİZELOS İLE RÖPORTAJ

Sayın Harold Spender'dan, yakın zamanda M. Venizelos ile yaptığı görüşmenin aşağıdaki notlarını aldık:

Spender.— Sizce Yunanistan'ın İngiliz dostları, bugünkü kritik konumdaki Yunanistan davası için ne yapmalı? Arkadaşlarınızın tavrı Konstantin'in iktidarda olmasından dolayı etkileniyor mu?

Venizelos.— Yunanistan, Konstantin'den de benden de daha büyüktür.

S. — Kabul edilmekle beraber sizce İngiltere'de kendi ülkelerine karşı görevleriyle tutarlı bir şekilde nasıl hareket ederlerse en iyisi olur?

V.— İngiltere'ye doğruyu söyleyerek. Görüyorum ki Yunanistan'a başından beri İtilaf Devletleri'nin parasıyla yardım edildiği belirtiliyor. Yunanistan; İngiltere, Fransa ve Amerika Birleşik Devletleri tarafından kendisine 30,000,000 £ ortak kredi verildiği 1918'den beri müttefiklerinden hiç para almadı. O zamandan beri, yalnızca Büyük Savaş'tan kalan bazı savaş malzemelerinin değeri ile anılıyor. O zamandan beri hiçbir mali yardım almamıştır. Mayıs 1919'da Barış Konferansı Yüksek Konseyi, Yunanlılardan İzmir'e gitmelerini istedi. Ancak oradayken, Yunan ordusu sabit hatlara hapsedildi ve saldıran Türkleri sabit hattın üç kilometreden (iki milin altında) ötesine takip etmesine izin verilmedi. Bu, Yunanlılar için çok zor bir durum yarattı, çünkü düşman bizim gözümüzün

*The Times'ta yayınlanan metin Selim Ayan tarafından Türkçeye çevrilmiştir.

önünde örgütlenebilir ve kendi saldırı noktasını ve zamanını keyfince seçebilirdi. Bu durum, Kemalistlerin Müttefiklere karşı çıkıp onlara hem İstanbul bölgesinde hem de Kilikya'da saldırdığı Haziran 1920'ye kadar sürdü. Kemalist güçlerin İstanbul Boğazı'nın Asya yakasına ulaştığını ve aslında Boğaz'daki Müttefik savaş gemilerine ateş açtıklarını hatırlarsınız. Daha güneydoğuda Çanakkale Boğazı'na ulaştılar ve Boğazların serbestliğini tehlikeye attılar. O kritik anda Lypne'de bulunan Yüksek Konsey, Müttefikliğin gereği olarak Yunanlılardan Türklere karşı bir saldırı düzenlemelerini istedi. Buna ek olarak, İstanbul'daki herhangi bir başka teşebbüse karşı Kemal'i kontrol altında tutmak amacıyla İzmit'te çalışan İngiliz generalin emrine bir Yunan tümeni yerleştirildi.

Yunanlılar ilerlediler ve İngilizlerle birlikte askeri operasyonlar gerçekleştirerek Marmara Denizi'nde buluştular. O noktaya kadar benim başbakanlığım altında, Yunan orduları aynı şekilde galip geldi ve biz, yapmaya söz verdiğimiz şeyleri yaptık. O zamandan beri Yunanlılar, yıkıcı bir yenilgi almasa da ciddi anlamda Kemal'in kontrolüne maruz kaldılar. Konstantin'in dönüşü ve benim iktidardan düşmemle birlikte Müttefikler tarafsızlıklarını ilan ettiler ve mali yardımlarını geri çektiler. Kredi askıya alındı ve artık mühimmat tedariki de yapılmıyordu. Bu arada Rus Bolşevik Hükümeti, Kemalistlere tedarik sağlıyor. Yunan Hükümeti, tehlikeli olarak "hissedildiği" için İzmit'deki tümeni geri çekmek zorunda kaldı.

Şimdi Kemal'in zaferi ile İstanbul gerçek bir tehlike altındadır ve Boğazların serbestliği tehlikeye girmiştir. Türkler Yunan, İngiliz veya Fransız hiçbir Müttefiki önemsemediklerini gösterdiler. Bir İngiliz mahkumunu astılar. Bolşevikler

de onların arkasında. Kemal ve Bolşevikler İstanbul'u ele geçirirlerse, tüm Hıristiyan güçlere meydan okuyacaklardır. Yakında, Müttefikler de çıkarlarının burada olduğunu göreceklerdir.

S. — Konstantin'in cepheye gitmesi hakkında ne düşünüyorsunuz?

V. — Bu, Yunan askeri personelinin operasyonlarının başarısı konusunda çok iyimser bir görüşe sahip olduğunu gösteriyor.

S. — Eleştirmenler, "yeni bir savaş" a doğru sürüklendiğimizi söylüyorlar.

V. — Yeni savaş mı? Eski savaş hala bitmiş mi? Nedeni ise Türkiye eski savaşı sona erdiren antlaşmayı yırtmaya çalışıyor ve bu antlaşma hiçbir zaman uygulanmadı. Hiçbir anlaşma yapılmadı - sadece ateşkes.

S. — Sorun şu ki İngiltere artık hiçbir şekilde savaşmamaya kararlı. Kamuoyu herhangi bir yeni savaşa karşı olumsuz bakıyor ve aslında bunları karşılayamayız.

V. — Büyük Britanya'nın yeni bir savaş yapmasını veya herhangi bir savaş yapmasını istemiyoruz. Biz sadece bizden işini yapmamızı istedikten sonra bizi terk etmesini istemiyoruz. Düşerseniz savunucularınızın düşeceğini ve en hayati çıkarlarınızın etkileneceğinizi belirtiyoruz. Kemal İstanbul'a ulaşırsa, denizlerin serbestliğinin ve Akdeniz'deki üstünlüğünüzün tehlikeye girmesi söz konusudur.

S. — Belki de filomuzun İstanbul'da olmasının sebebi de budur.

V. — Muhtemelen. Sorumluluklarınızdan bahsediyorsunuz. Ama bir de Yunanistan'ın sorumluluklarına bakın! Ordumuz 1912'den beri, dokuz yıldır seferberlikte! Yunanlılar, Avrupa'nın işini yürütmek için silahlandırıldı. Avrupa şimdi bizi bu şekilde mi terk etmeli?

TÜRK KURTULUŞ SAVAŞI'NIN SÜRDÜĞÜ yıllarda Yunanistan Başbakanı Venizelos'un İngiliz gazetesi *The Times*'ta yayınlanan söyleşisini kısaca değerlendirmek istiyoruz.¹ Aslında çok kısa yapılan bir söyleşi dahi dönemin siyasal karşılaşmalarını ve gerçeklerini bütün çıplaklığıyla yansıtmaması bakımından önem taşıyor.

Söyleşinin tarihi, 8 Temmuz 1921. İngiltere'nin, İstanbul'daki İngiliz Kuvvetleri Başkomutanı Sir General Harrington'u Atatürk ile görüşmesi konusunda yetkilendirmesi hakkındaki² bir haberin unsuru olarak, Yunanistan Başbakanı Venizelos ile Harold Spender'in yaptığı görüşmeye yer veriliyor. Venizelos, söyleşide savaşın başından beri Yunanistan'ın ABD, İngiltere ve Fransadan aldığı maddi destekleri açıklıyor. Ayrıca, Yunanistan'ın Türkiye'ye yönelik saldırısının arkasındaki iradenin, İngiltere ve diğer İttifak Güçleri olduğu, Venizelos'un anlattığı somut olaylarla açık bir şekilde ortaya çıkıyor.

Söyleşinin yapıldığı siyasal atmosfere bakıldığında durum şöyledir: Birinci Dünya Savaşı'nın ardından 18 Ocak 1919'da Paris Barış Konferansı mağlup devletlere uygulanacak antlaşmaların içeriğini belirlemek amacıyla toplanmıştı. Buradan Osmanlı Devleti'nin payına ise Türk yurdunu adeta yok etmeyi hedefleyen Sevr Antlaşması düşmüştür. Bu konferans ve daha sonraki gelişmelere bakıldığında Türk toprak-

larının paylaşılması ile ilgili görüşmelerde baş aktörün Yunanistan olduğu görülmektedir.

Yunanistan Birinci Dünya Savaşı'nda taraf-sız kalmasına rağmen İngiltere'nin Yakındoğu'da toprak kazançlarından söz etmesinin ardından 1917 yılında savaşa katılmıştı. İngiltere kendi kontrolündeki bir Yunanistan'ın Doğu'daki sömürge yollarının güvenliğini sağlayacağını düşünüyordu. Bu siyasetin ve Sevr'in ilk adımı olarak 15 Mayıs 1919'da Yunanistan İzmir'i işgal etti. Buradaki çarpıcı nokta ise İtilaf Devletleri'nin, ilk verdikleri notada İzmir'in İtilaf Devletlerince, ikincisinde ise onlar adına Yunanistan tarafından işgal edileceğini bildirmeleriydi. (Ertan, 2011: 84.) Yunanlılar önce İzmir'e asker çıkarmışlar daha sonra ise çeşitli bahanelerle Anadolu'nun içlerine ilerlemeye başlamışlardır. Konferans döneminde Paris'te bulunan Venizelos da kuzeyde Ayvalık, güneyde Aydın'a kadar olan yerlerin Yunan birliklerince işgal edilmesine izin verilmesini istemişti. Müttefik Barış Konseyi, Ayvalık için sesini çıkarmamış, Aydın yerine de Akıncılar'dan (Selçuk'tan) daha güneye geçilmemesini uygun bulmuştu. Böylece destek bulan Yunanlılar İzmir'den ilerlemeye koyulmuşlar ve 26 Mayıs'ta Manisa'yı ele geçirmişler, Barış Konferansı kararına aykırı olduğu halde 27 Mayıs'ta Aydın'ı işgal etmişlerdi. Bunu 29 Mayıs'ta Turgutlu'nun ve Ayvalık'ın işgali izlemiştir. (Turan,1998:223).

1 İngiliz devlet arşivlerinden ulaştığı söz konusu belgeyi dergimizle paylaşan BRIQ Danışma Kurulu üyesi Prof.Dr. Emin Gürses'e teşekkür ederiz.

2 *The Times*'taki söz konusu haberde, Harrington ile görüşme konusunun Atatürk'ün başvurusu üzerine gündeme geldiği iddia ediliyor. Oysa Atatürk bu konuda bilindii bir çarpıtmanın yapıldığını, kendisiyle görüşmek isteyen Harrington olduğunu Nutuk'ta belgeleriyle açıklamaktadır. Atatürk, Harrington'un kendisine yolladığı habere cevaben gönderdiği mektupta da bu durumu vurgulamaktadır (Atatürk, 1983).

Mustafa Kemal, Batı Cephesi Komutanı İsmet (İNÖNÜ) Paşa ile Ilgın Manevraları'nda, Ilgın, Konya, 1 Nisan 1922.
(Genel Kurmay Başkanlığı arşivinden)

Batı Anadolu'da başta Reddi İlhak Cemiyeti öncülüğünde başlayan Kuvayı Milliye Hareketi direnişleri ve sonrasında ise düzenli orduya geçişle birlikte çok kritik değerinde olan 1. ve 2. İnönü zaferleriyle önemli başarılar elde edilmiştir. Yunanlıların adeta bütün kuvvetleriyle saldırıları sonucu Türk kuvvetlerinde geri çekilişler yaşanmış fakat nihayet Sakarya Savaşı ve Büyük Taarruz'la Yunan işgali sonlandırılmıştır.

Eleferia Venizelos, Türkiye'nin Kurtuluş Savaşı döneminde Yunanistan başbakanıdır ve Yunanistan'ın Megali İdea fikrinin mimarlarından. Bu hedefe yönelik olarak, Türkiye'ye karşı özellikle İngiltere öncülüğündeki Batı devletlerinin planlarında aktif rol almıştır. Venizelos, Yunanistan siyasetini yöneten herhangi bir lider değildir. 1910'dan itibaren Yunanistan'ın askeri yönetim başkanlığıyla birlikte Balkanlarda Osmanlı Devleti'ne karşı oluşan Rum, Sırp, Bulgar ittifakı siyasetinin yürütücülerinden biridir. Bu ittifakın en önemli sonuç

alıcı başarılarından biri ise Girit'in Yunanistan'a katılması olmuştur. Birinci Dünya Savaşı sürecinde Kral Konstantin'in tahtı bırakması sonucu İngilizlerin de desteğiyle iktidara gelmiş ve Türkiye'ye karşı İngiltere öncülüğündeki saldırgan politikaların uygulayıcısı olmuştur.

Ezeli Bir "Vekil" Devlet Olarak Yunanistan

"Vekalet savaşı" kavramı özellikle 21. yüzyılda Ortadoğu, Balkanlar ve Kafkaslarda yaşanan siyasal gelişmeler ve savaşlar sonucu siyasal literatürümüze girdi. Özellikle ABD-İsrail ittifakının bir sonucu olarak çeşitli şeriatçı selefî örgütlerin coğrafyamızdaki, başta Suriye, Irak ve İran'ı hedef aldıkları ve çeşitli sonuçlara ulaştıklarını görüyoruz. Fakat aslında bir bakıma tarihte de gerek vekaleten gerekse kendi "öz" çıkar ve hedeflerinin örtüşmesinin bir sonucu olarak bazı devletlerin de "vekil" işlevi gördüğüne tanık olunmaktadır.

Yunanistan Türkiye'nin siyasal tarihi özelinde doğrudan bir emperyalist devletin kontrolünde savaştığı en tipik ülke örneğidir. Bu söyleşide de vurgulandığı üzere Venizelos, savaşın Türklerden yana galebe çaldığı dönem itibariyle arzu ettikleri ölçüde destek alamamaktan şikayetçidir.

Özellikle bazı Cumhuriyet karşıtı kesimler tarafından Kurtuluş Savaşı'nın bir "Türk-Yunan savaşı ya da azınlıklara karşı verilen bir savaş" olduğu tezi dönem dönem dillendirilmektedir. Başbakan Venizelos ile yapılan bu söyleşi ve sayısız başka nesnel kaynak, bu tezin ne ölçüde temelsiz olduğunu kanıtlamaktadır. Buradaki esas özne Yunanistan'dır. Bu söyleşide de ifade edildiği üzere bu devlet gerek Milli Mücadele yıllarında gerekse daha önceki dönemlerde Batı'nın siyasal emellerini gerçekleştiren bir oyuncu rolündeydi.

Fransız Devrimi sonrası ideolojik bağlamda tüm dünyayı etkileyen milliyetçilik hareketleriyle başlayan isyanlar, 19.yüzyıl ve 20.yüzyıl başlarında Balkanlarda yalnızca mikro boyutta ulus devletlerin kuruluşuna yola açmakla kalmayacak, daha ileri siyasal süreçlerde bu devletleri doğrudan Batı emperyalizminin askeri ve siyasal enstrümanı haline getirecektir. Bu bakımdan Osmanlı Devleti sınırları içinde olan ve 1821 yılında başlayan Yunan İsyanı'ndan, 1912-1913 yıllarındaki Balkan Harbi'ne kadar devletin Balkanlardaki zayıflaması ve toprak kayıplarında, Yunanlılar başat role sahipti. 5 Ekim 1821'de, Mora'da başlayan ayaklanmada Türk, Arnavut, Yahudi ve diğer uyruklardan Tripolitsa kentindeki katliamlarda 12,000 kişi öldürülmüştü. 1822 yazına kadar Rum ayaklanması sonucu bu milletlerden ölenlerin sayısı 50,000'i bulmuştu. (Sonyel, 2014: 208-209).

Mustafa Kemal'in, Genelkurmay Başkanı Fevzi (ÇAKMAK) Paşa ile İzmir'e gelişi, İzmir, 10 Eylül 1922.
(Genel Kurmay Başkanlığı arşivinden)

Varlığı bu döneme dek uzanan Yunanistan'ın kuruluşundan itibaren başta İngiltere olmak üzere dönemin başat emperyalist devletleri, özellikle Balkanlarda siyasi nüfuz sahibi olmak ve Osmanlı Devleti'nin zayıflayan gücünü daha da kırmak bakımından bu devleti ciddi biçimde mercek altına almışlardır. Balkan Savaşları sonrasında ise Rumlarla siyasi ve askeri ilişkilerin boyutu Yunan Devleti'nin güç kazanmasıyla pekişmiştir. Yunanistan'ın Birinci Dünya Savaşı'nın ardından Osmanlı Devleti'nin imzaladığı Mondros Ateşkes Antlaşması sonrasında İngiliz, Fransız ve İtalyan işgalleriyle birlikte özellikle kendi "Megali İdea" hedefi doğrultusunda İngiliz planlarında yer aldığı görülmektedir.

Örneğin, bu dönemde İngilizlerin rolüne ilişkin, Kurtuluş Savaşı'nın en kritik aşamalarından biri olan Sakarya Savaşı sonrası bazı gelişmeler önem kazanmaktadır. Kars ve Ankara Antlaşmaları sonrasında Türkler ve İngilizlerin yakınlaşmasını isteyen, İngiltere gibi büyük bir devlete karşı Türklerin direnemeyeceğini düşünenlere karşı İngiliz istihbaratı bilgilerine göre Atatürk şöyle düşünmektedir: "Hindistan, Mısır ve diğer ülkelerde açıkça emperyalist bir baskı siyaseti uygulayan İngiltere'nin Türkiye'ye güvenemeyeceği gibi bu ülkeyi imha amacından da vazgeçmeyeceğini belirtiyordu." (İngiliz arşiv belgelerinden aktaran Sonyel, 2003:2015).

Dönemsel "Çaresiz" Bir Sav Olarak Kurtuluş Savaşının "Türk-Yunan Savaşı Olduğu" Tezi

Ülkemizde 1960'ların yoğun zengin fikir hayatından itibaren Milli Mücadele'nin tarafları ve niteliğine ilişkin tartışmalar sürüp gitmektedir.

Kurtuluş Savaşı'nın aslında bir Türk-Yunan savaşı olduğu, Türklerin İngilizlere karşı hiç savaşmadığı, İnönü Savaşlarının hiç yaşanmadığı gibi aslı olmayan beyanlar dönem dönem dillendirildi. Bu tezlerin ifade edilmesinde özellikle İdris Küçükömer'in adını anmak gerekir (Ayrıntılı bilgi için Küçükömer, 1984).

Gerçekliği olmayan bu beyanlar Türk Devrimi'nin bir devrim olmadığı, Mustafa Kemal'in İngilizlerin desteğiyle iktidara geldiği gibi tezlerle desteklenmeye çalışıldı. Bu tezleri savunanlar, kasten ya da farkında olmadan, yanlış yorumlarla tarihi gerçekleri gölgeleyerek bulanıklaştırmaktadırlar. Oysaki yüz yıl, tarih biliminde çok yakın bir geçmiştir ve döneme ilişkin bir tezin kanıtlanması çok basittir. Bu tezleri öne sürenlerin tarihçi olmadığı dikkate alınırsa ne derece çaresiz ve acemi oldukları da gözden kaçmamalıdır. Bu anlamda Başbakan Venizelos ile yapılan bu kısa söyleşi, Salahi Sonyel, Erol Ulubelen ve Bilal Şimşir gibi değerli tarihçilerimizin İngiliz arşiv kaynaklarına dayalı çalışmalarının değerini kanıtlar niteliktedir. ❁

Kaynakça

- Atatürk, M. K. (1983). *Nutuk* (Cilt 1) (Ed. Zeynep Korkmaz). Ankara: Atatürk'ün Doğumunun 100. Yılı Kutlama Koordinasyonu Kurulu.
- Ertan, T. F. (Ed.). (2011). *Başlangıçından günümüze Türkiye Cumhuriyeti tarihi*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Küçükömer, İ. (1984). *Batılılaşma, düzenin yabancılılaşması*. İstanbul: Bağlam Yayınları, 1984.
- Sonyel, S. (2003). *Türk Kurtuluş Savaşı ve dış politika 2*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Sonyel, S. (2014). *Osmanlı Devleti'nin yıkılmasında azınlıkların rolü*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Turan, Ş. (1998). *Türk devrim tarihi 2. Kitap: Ulusal direnişten Türkiye Cumhuriyeti'ne*. Ankara: Bilgi Yayınları.